

Торайғыров университетінің
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайғыров университета

**ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ**

Филологиялық сериясы
1997 жылдан бастап шығады

**ВЕСТНИК
ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТА**

Филологическая серия
Издается с 1997 года

ISSN 2710-3528

№ 3 (2020)
Павлодар

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ ТОРАЙГЫРОВ УНИВЕРСИТЕТА

Филологическая серия

выходит 4 раза в год

СВИДЕТЕЛЬСТВО

О постановке на учет, переучет периодического печатного издания,
информационного агентства и сетевого издания

№ KZ30VPYU00029268

выдано

Министерством информации и общественного развития
Республики Казахстан

Тематическая направленность

публикация материалов в области лингвистики, и языкознания

Подписной индекс – 76132

Бас редакторы – главный редактор

Жусупов Н. К.

д.ф.н., профессор

Заместитель главного редактора

Анесова А. Ж., доктор *PhD*

Ответственный секретарь

Уайханова М. А., доктор *PhD*

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Дементьев В. В., *д.ф.н., профессор (Российская Федерация)*

Еспенбетов А. С., *д.ф.н., профессор*

Трушев А. К., *д.ф.н., профессор*

Маслова В. А., *д.ф.н., профессор (Белоруссия)*

Пименова М. В., *д.ф.н., профессор (Российская Федерация)*

Баратова М. Н., *д.ф.н., профессор*

Аймухамбет Ж. А., *д.ф.н., профессор*

Шапауов Ә. Қ., *д.ф.н., профессор*

Шокубаева З. Ж., *технический редактор*

За достоверность материалов и рекламы ответственность несут авторы и рекламодатели

Редакция оставляет за собой право на отклонение материалов

При использовании материалов журнала ссылка на «Вестник Торайгыров университета» обязательна

<https://doi.org/10.48081/KGOR8009>**Н. Б. Ағалиева¹, Б. Ш. Құралқанова², Б. М. Қадырова³**

Торайғыров университеті, Қазақстан Республикасы, Павлодар қ.

e-mail: ¹agalieva69@mail.ru; ²bota0975@mail.ru, ³masalim70@mail.ru**С. ӘБЕНОВ ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫНЫҢ
ТАҚЫРЫПТЫҚ-ИДЕЯЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІГІ**

Бұл мақалада қазіргі қазақ поэзиясының жас өкілі болып табылатын «Торғайлық ақын» Саят Әбеновтің шығармашылығы жан-жақты талданды. Зерттеушілер Саят Әбеновтің шығармашылығына көп қалам тарта қоймаса да, ақын өлеңдері халық арасына әлеуметтік желі арқылы кең таралды. Мақалада ақынның заман ағымын тиек еткен өлеңдерінің тақырыптық-идеялық ерекшелігі сөз етілді. Саят Әбенов шығармашылығы жастар тынысымен үндес тауып, өскелең ұрпаққа гибрат беретіні көрсетілді. Саят Әбенов шығармашылығы қазақ поэзиясының діңгегі болып табылатын Бұқар жырау, Абай, Шәкәрімдердің және Мағжан Жұмабаев, Мұқағали Мақатаев, Міржақып Дулатов шығармашылығынан сусындап, қазіргі заманның өткір саяси-әлеуметтік мәселелерін сол сарында қозғайды. Ақынның лирикалық өлеңдеріндегі ұлттық-эстетикалық ерекшеліктер мен оның поэзиядағы көрінісі ашылған. Осы ретте, ақын өлеңдері жанр бойынша топтастырылды, әр жанрға тиесілі бірнеше өлең мысалға алынып, тереңірек талданды. Талдау өлең мазмұны мен стилистикасы тұрғысында жүргізілді. Жанр бойынша топтастыру – ақын өлеңдерінің сан алуандығын танытты. Соның негізінде, Саят Әбеновтің ақындық позициясы халық позициясының айнасы болып табылатыны айқындалды.

Кілтті сөздер: қазіргі қазақ поэзиясы, заман ағымы, жастар тынысы, тақырыптық-идеялық ерекшелік, ақындық позиция.

Кіріспе

Бүгінгі таңдағы поэзия жарты ғасыр бұрынғы поэзия қалпынан тым ерек, себебі замана ағыны мен ақын да, оқырман да өзгерді. Өткен ғасыр еншісіндегі поэзия өкілдерін толғандырған тақырыптар ХХ ғасыр тақымында кетті: 70-80 жылдардағы поэзияға арқау болған тақырып тәуелсіздік таңы атысымен өз

өзектілігін жоғалтса, ХХІ ғасыр басындағы әлеуметтік тақырыптар бүгінгі поэзияны сусындата алмайды. Қазіргі ақындар өлеңдерінде тәуелсіздікті аңсау, таптық күрес, оқу-ағартуға үндеу жоқ. Осы кезекте саяси-әлеуметтік дағдарыс пен «жаһандану» деп ат-тонын шешіп берген адамзаттың рухани толастауы, экологиялық тақырып, ұлттық болмысты аңсау мен туған жерге ода немесе ұлы сезім машақаты сынды тақырыптар алға озды. Бұл – заман ағымына қарай өзгерген, ақынның көргені мен білгенінен жинақталған поэзия. Сонымен қатар өлең тілі мен көркемдік айшықтардың өзгергенін де жоққа шығара алмаймыз. Индивидуалды метафоралардың жасалауы азайып, мақал мен тұрақты сөз тіркесіне, қанатты сөз бен өмірлік ұранға айналатын өлең жолдары қазіргі ақындардан кездеспей жатады. Заман өзгерген соң, өлең де, оқырман да өзгереді. Бүгінде өлеңнен жан азығын іздейтіндер саны азайып барады. Десе де, қазіргі қазақ поэзиясының көшінде жүрген Қ. Сарин, Т. Толқынқызы, С. Әбенев т.б. оқырман қауымына жат емес. Әлеуметтік желінің құрсауында қалды-ау деген адам да «Торғайлық ақын» шығармашылығынан хабардар. Бірақ поэзияны дос көріп, оның қыр-сырын танығысы келетін жастарды кездестіру оңай емес. Сөз нақышын зерттеп, сынап, бағыттап жүргендер – аға буын, әдебиетті серік еткен адамдар. Қазақ поэзиясына қызығушылықтың төмендеуіне не себеп? Бұл қасиетті өнердің киесі кеткендігінің белгісі ме, әлде ақынның Абай айтпақшы «білімсіз, бейшаралығы» ма? Жоқ, әлде жаланы тағы жаһандану мен заманға жабамыз ба? Біздіңше, бұған себеп – бүгінгінің ақындары қоғамның тамырын таба алмай жүрген сияқты. Махаббат машақаты мен сезім сергелденің оқудан да, тыңдаудан да халық жалықты. Себебі жаңа заман адамына «нұрлы ақыл, жылы жүрек, ыстық қайрат» шоғын маздататын жаңа леп керек. Ол лепті әдебиет пен мәдениеттен ғана аламыз. Әдебиет – адамды тәрбиелеудің құралы. Аға буын өскелең ұрпаққа бағыт сілтегенмен, жастарға қазіргі қоғам кеселдерді танытатын, қоғам ортасынан шыққан жас ақындар керек.

Зерттеудің нысаны: Жас ақын» Саят Әбеневтің поэзиясы

Зерттеудің пәні: Қазақ әдебиеті.

Мақсаты: Тәуелсіз қазақ әдебиетіне, оның ішінде қазіргі поэзияның жан-жақты дамуына жастар үлкен үлек қосып келе жатыр. Біз қазіргі жастар поэзиясының ішінде ақынның заман ағымын тиек еткен өлеңдерінің тақырыптық-идеялық ерекшелігін, әрі ақынның қаламгерлік ерекшеліктеріне мән беруді мақсат еттік.

Міндеттері:

- ақын өлеңдерін жанр бойынша топтастыру,
- әр жанрға тиесілі бірнеше өлеңдерін мазмұны мен стилистикасы тұрғысында талдау.

Зерттеудің әдістері мен нәтижесі: Зерттеу тақырыбының өзектілігі, ғылыми тұрғыдан талданып, сарапталуы, ғылыми жаңалығы, мақсат-міндеттері бүгінгі уақыт талабынан туындаған. Бұған тақырыптың теориялық негіздеріне жасалған шолу, өзіндік айқын түйінді ой-пікірлер, талдаулар дәлел болады. Мақалада келтірілген сілтемелер дәйексөздермен дұрыс үйлесім тапқан. Мақалада талдау, жинақтау, салыстыру және түсіндірмелі әдістерін қолдана отырып, мынадай ғылыми нәтижелерге қол жеткіздік:

Ақынның лирикалық өлеңдеріндегі ұлттық-эстетикалық ерекшеліктер мен оның поэзиядағы көрінісі ашылды;

– ақын өлеңдерін жанр бойынша топтастырылды,

– С. Әбенov өлеңдері мазмұны мен стильдік-бейнелілік жағынан талданды.

Сөз өнерінің аса қастерлі саласы – ақындық өнер, ақын бойындағы шығармашылық қуат пен шынайы талантты, ұлттық әдебиеттегі сезім мен сырға толы тамаша поэтиканы түйістіреді [1, 17]. Қазақ даласы ежелден-ақ ақындықтың талбесігі екені хақ, тамыры тереңде жатқан бұл өнердің бәйтерегін биікке бойлатқан ақындар дәстүр жалғастығын ұрпақтан-ұрпаққа асырып келеді. Ұрпақ сабақтастығының заманауи көрінісі – Саят Әбенov.

Айтыс ақындары мен жыршы-термешілердің халықаралық Одағының мүшесі, айтыскер, торғайлық ақын Саят Әбенov 1988 жылы 10 ақпанда Торғайда дүниеге келген. 30 жастағы ақын халық арасына айтыс арқылы танылды. Кейінгі жылдары «Инстаграм», «Facebook» әлеуметтік желілері және ән сөздерінің авторы ретінде белгілі ақын жұртшылыққа «Торғайлық ақын» псевдонимімен танымал. Аталмыш псевдоним туралы 2016 жылдың 14 тамызында әлеуметтік желідегі жеке парақшасына салған постында былай жазады: «Әрбір өлеңімнің соңында «Торғайлық ақын» деп жазылып тұратынын жақсы білесіздер. Солай жазу кәдімгідей әдетіме айналып барады. Мүмкін, ондай атаққа лайықты емес шығармын?! Дегенмен әр өнер адамының өз псевдонимі болғаны дұрыс қой. Сондай-ақ бір тойда тоқсанға жасы келген қарияның «Торғайлық ақын балам...» деп берген батасы жүрегіме қатты әсер етті. Сол кісідей қария атанғанша, тіпті соңғы демім шыққанша осылай жазуды доғармаймын. Өтірік «Халық ақыны» болғанша, шынайы «Торғайлық ақын» болғаным – мың бір мәртебе!» [2]. Оқырманмен диалог орнатып, өзін халыққа таныстыру ниетімен Мұқағали Мақатаев сарынында «Менің анкетам» өлеңін жазды:

Қай жақтансыз?

Торғайданмын,

Тек Аллаға қол жайғанмын!

Руыңыз кім?

Бөлінбеймін...

Бөліну – ол өлім деймін... [2]

Мұқағали Мақатаевтың әр қазаққа белгілі «Менің анкетам» өлеңінде де оқырманмен танысу диалогі орын алады:

Туған жерің?

Ұланымын, Қарасаз деп аталатын ауылдың.

Туған жылың?

1931. Құрдасымын Шәмілдің [3].

Қос өлеңнің алғашқы тармақтарынан-ақ ақындық үндестік көрініс табады. С. Әбенovтің өлеңі М. Мақатаевтың өлеңімен аттас болғанымен, тақырыптық-идеялық аясы қазіргі заманға лайықталған. М. Мақатаевтың «Анкетасында» ақын заманының көрінісі – саяси салқындық леп береді:

Шыққан тегің?

Шаруамын.

Бар тірліктен бағалы оны санаймын [3].

Ал С. Әбенovтің өлеңі таптық не рулық бөліністен ада. «Бөліну – өлім» деп, халықты бірлікке шақырады:

Руыңыз кім?

Бөлінбеймін...

Бөліну – ол өлім деймін.

Одан бөлек С. Әбенov өз «Анкетасында» туған өлкесі Торғайдың қайта облыс дәрежесіне көтерілуі мәселесін қозғап, қазіргі таңдағы саяси өзгерістерді сөз етеді:

Арманыңыз?

Жасырмадым...

Торғайымның басында – мұң.

Тілейді жұрт сол Торғайдың,

Облыс боп ашылғанын! [2]

С. Әбенovтің жеке жыр жинағы жарық көрмесе де, қоғамда болып жатқан оқиғаларға байланысты жазған туындылары халық арасына кең таралған. Ақын өлеңдерін саяси-азаматтық, махаббат және көңіл-күй лирикасына бөліп қарастыруға болады.

XXI ғасырда өзекті мәселеге айналған ажырасу, тіл мәртебесі, биліктегі олқылықтар, сыбайлас жемқорлық, телефонға тәуелділік, еркек пен әйел арасындағы көрінбейтін бәсеке, қыз тағдыры сынды мәселелер ақынның саяси-азаматтық лирикаға жататын өлеңдеріне арқау болды.

Ерлік, елдік, бірлік, қайрат, бақ, ардың

Жауыз тағдыр жойды бәрін не бардың...

Алтын Күннен бағасыз бір белгі боп,

Нұрлы жұлдыз – бабам тілі, сен қалдың!– деп [4] М. Жұмабаев жырлап өткеннен бері қазақ халқы талай тағдыр суын кешіп, өзіне тиесілі

егемендігіне қолжеткізіп, бірлігі мен қайраты арқасында бақ-арын сақтап қалды. Алайда, тіл мәселесі ұлттың жүрегін өлі де қан жылатып тұр. Осы ахуал талай ерең тұлғаларды налытады, бұл қатарда С. Әбенев те бар:

Мен қарсымын, мен қазақпын, тірімін,

Өзгелердің ішкізбендер ірінін.

Ғылымың мен біліміңнең не пайда,

Өз тіліңе жетпей жатса білімің... [5]

«Балаға қай тілде білім берсең, түбінде сол елге қызмет ететін болады» деген қоғам қайраткері М. Шоқайдың ойын қолдап:

Ана тілден нәр алғандар себебі,

Өзгелердің сілекейін жұтпайды! –деп, ана тіліміздің өзіне тиесілі мінбесінен түсірілуіне қарсылығын білдіреді.

Қазіргі саяси-азаматтық лирика үлгісі болып табылатын С. Әбеневтің «Ағаларға айтарым» өлеңі М. Дулатовтың «Оян, қазақ» өлеңінің тарихи жалғасы іспеттес. Тек бұл ретте С. Әбенев қазақтың арда азаматтарын саяси қитұрқылықтарға көзжұма қарамауға шақырады:

Ел сенген ағаларым, ояныңдар,

Міржақып енді бізді оятпайды! [6]

Ел ағаларын халыққа жақ болуға шақырумен қатар, С. Әбенев Елбасына да үндеу жолдайды:

Ұйқым да келмей, асым да тіпті батпайды,

Тек осы ғана басымда жүрген нақ қайғы.

Елімді сақта, жерімді сақта, Елбасы,

Тәңірім сонда жаулардан бізді сақтайды [6].

Ақынның бұл өлеңі Бұхар жыраудың Хан Абылайға арнаған толғауларымен үндеседі: Соғыспа деп жырлайды, Бұқар деген көріңіз! Соғыспен кетер сәніңіз, Жауластық жолды сүймеңіз. Мынау жалған сұм дүние Өтпейді менен деменіз [6].

Атам заманнан бері бұқара жұрт пен тақ арасындағы көпір болып, халықтың мұның ханға жеткізу парызы ақын-жырауларға бұйырған. Ол дәстүр осы күні де өз жалғасын тауып келеді.

Ақын-жыраулар үндестігі мұнымен толастамайды. Кезінде жырауларды толғандырған саяси ахуал күні бүгінге дейін өзекті. Бұқар жырау:

Егер шүршіт келмесін,

Егер шүршіт қаптаса,

Алып бір кетер ақтарып

Көмулі көрден дененді, – [6] деп жырлап, тұғырлы елдің басына төнген қауіптің алдын-алуға шақырса, С. Әбенев «Қытайдан сақтан, қазағым!» атты өлеңінде халықты аласапыран заманда қамсыз қалудан сақтандырады:

Жерінді берсең таптайды,
Қытайлар сонда қаптайды.
Құмырсқа жейтін ондай ұлт,
Құмырсқа құсап жатпайды... [6]

Жүрегі ұлтым деп соққан әр қазақтың көкейінде ұялаған үрейдің бетпердесін ысырып тастап, бүкпесіз көрсетеді. Бұл өлеңнен халық пен ақынның арасындағы рухани байланыс аңғарылады.

Ақын заманауи қоғамдық кеселдерді де өткір сынға алады. Біздің ғасырымыздың індетіне айналған телефон мен әлеуметтік желілерге деген тәуелділік «Смартфон», «Мылқау сезім» атты өлеңдерінен көрініс табады:

...Ұрпағымыз құшақтаған – смартфон,
Ұлт тамырын пышақтаған – смартфон.
Әлеуметтік желіменен әлек қып,
Ұлымызды ұсақтаған – смартфон... [6]

Осылайша ақын ұлт пен ұрпаққа зиянын тигізіп жатқан тәуелділіктің тамырына балта шаппақ ниетін аңғартады. Бұл туындыдағы замана қалпының өзгеруіне орай, ұлттың болашақ тағдырына алаңдаушылық Абай өлеңіне жалғас:

Қартайдық, қайғы ойладық, ұлғайды арман,
Шошимын кейінгі жас балалардан
Терін сатпай, телміріп көзін сатып,
Теп-тегіс жұрттың бәрі болды аларман [6].

Қоғамда белең алып бара жатқан ажырасу мәселесі де С. Әбеновті алаңдатпай қоймайды:

...Қидырған соң серт байласып некенді, Тағдырына коса көрме бөтенді.
Қу нәпсіңнің кесірінен түбінде,
Екі жаққа айырасың екі елді.
Ажырасу – берген емес еш пайда,
Соны ұғып түсінетін ес қайда... [6].

2017 жылғы статистика бойынша 140 мың неке тіркелсе, соның 51 мыңы заңды күшін жойған. Бұл шамамен 40% неке бұзылды дегенді білдіреді [7]. Осыған орай бұл ахуал Қазақстандағы өзекті мәселелердің біріне айналды. Осы тақырыпта «Қара шуба», «Ажырасу», «Бақытсыз неке», «Біз еркектер...», «Әй, Әй, әйелдерге», «Еркек пен әйел», «Еркектердің ең әлсізі...» және «Үйленіп жатқан жігітке тілек» атты өлеңдер кең таралған.

Бұдан асқан қасірет жоқ фәниде,
Ұрыс-керіс болғанменен әр үйде,
Саған күйеу, оған әйел табылар,
Әке-шеше керек бірақ сәбиге [6], – деп ажырасудың ұрпақ тәрбиесіне деген зор нұқсан келтіретінін ескертеді. Сондай-ақ ажырасудың белең алуында

саяси-әлеуметтік астардың барын «Қара шуба» сатиралық өлеңінде уытты жырмен айқындайды:

Қара шуба, құрғыр-ай, қара шуба,
Соны киген кімдердің бағы асуда?!
Несиеге алатын отбасы бар
Отырсада зар болып қара суға... [6]

Ажырасу салдары күллі ұлтты жұтататынын айтып, ер-азаматтарға үндеу өлең арнайды:

Үйренесін үй болуға қорықпа,
Үйленгендер айтшы жаман болып па?
Бір бұрышта енді аңдып тұратын,
Бойдақ күннен айналып өт, жолықпа! [6]

Саяси-әлеуметтік тақырыптан бөлек ақын махаббат пен жан толғанысын да жырлайды. Аталмыш тақырыптағы өлеңдерді махаббат пен көңіл-күй лирикасының айшықты үлгілеріне жатқызуға болады. С. Әбеновтің көңіл-күй лирикасы әлеуметтік желі қолданушылары арасында үлкен сұранысқа ие. Бұған себеп – ол өлеңдер мотивациялық сарында жазылып, оқырман жүрегіне жол таба білді.

Ең бастысы түсірме көңілінді,
Көкке жетсе, шығарып көр үніңді.
Өмір мынау – ешкімді еркелетпес,
Өзің сүйіп, еркелет өміріңді! [6]

Ақын өлеңдерінің мотивациялық ерекшелігі оқырманды рухтандырып, өмірден түнілмей, үміттен қол үзбей атар таңға сеніммен қарауға шақырады:

Бәрі сынақ өмір дейтін айдында,
Жолың болмай қалса сонша қайғырма.
Бір күндері айың туар онынан,
Көп берілме уайым жұтып жай мұңға [6].

Осы мотивациялық тақырып аясында жазылған өлеңдер қатарына жататын «Сен бақытты болсын...», «Күліп қара» өлеңдерінде автор қайталаудың анафора және эпифора тәсілдері ұтымды пайдаланған:

Күліп қара біреу сынап жатса да,
Күліп қара біреу кінә такса да.
Күліп қара ауыздарын ашса да,
Күліп қара ауыздарын жапса да [6].

Саят Бақытбекұлының махаббат лирикасы қазіргі қазақ эстрадасында жүрген әншілердің әндерінен көрініс тауып жүр. Қ. Нұртас, Е. Айдар, А. Шардарова, Н. Абдуллин, «Музарт life» тобы, «Алашұлы» тобының т.б. ондаған орындаушылардың репертуарындағы бірнеше ән сөзінің авторы – торғайлық ақын. Ол әндердің басым көпшілігі махаббат тақырыбында.

А. Шардарованың орындауындағы «Жүрегімнің иесі», Қ. Нұртастың орындауындағы «Жүрегіңнен бір орын бер», «Менде ғана бар» әндері халық арасында өте танымал.

Сен екенсің жүрегімнің иесі,
Уақытқа да, бақытқа да байландық.
Бізге берген бұл өмірдің сыйы осы.
Біз екеуіміз бір адамға айналдық... [8]

Бұл ән – әйел адамның ер адамға арнаған әні. Ақын сол сезімді шынайы әрі әсем жеткізіп, халықтың қолдауын және осы ән үшін «Ұлттық жыл таңдауы» – 2018 премиясында Алғыс хат алған болатын. Сонымен қатар «Иә, сен», «Жар іздеуге жарнама», «Мені күт» өлеңдерінен ақынның өмірлік махаббатын іздейтіні көрініс табады. «Мені күт» өлеңі:

...Сағындыр, сағынышқа шөлдейінші,
Уақытқа мейлі көңіл бөлмейінші.
Мені күт, күтпей кеткен бір бейнеңді,
Біреудің көздерінен көрмейінші [9].

Ақынға мектеп оқушыларымен кездесуде «Музаңыз кім?» деген сұрақ қойылған кезде ақын үнсіз қалып, осы сұрақтың жауабын білмейтіндігін айтады.

Ақындар қашанда халықтың үні болған қауым. Бүгінде тәуелсіз елімізде сөз бостандығы, ой еркіндігі өз деңгейінде болғандықтан, ақындар сөзі халық арасында беделге ие. С. Әбеновтің өлеңдері бір-біріне құрылысы, құрылымы, ұйқас түрі бойынша да ұқсамайды. Торғайлық ақынның бірнеше шумақтан тұратын өлеңдерімен қатар бір шумақтан тұратын өлең жолдары бар. Олардың барлығы бір жинақ болатыны анық. Ақын оқырмандары оған «Халық ақыны» мәртебесін осы күні беріп қойғаны белгілі. Әлеуметтік желі арқылы таралып жатқан өлеңдерінің жастарға аз да болса оң әсері бары анық. Бүгінгі таңда халыққа мұндай ақынның керегі даусыз.

Қорытынды

Ақындар мен жазушылар – халықтың мәдени көрсеткіші мен дауысы. Халық ішінен шығып шенділерді сынайтын да ақын, халық адасса, жол сілтейтін де ақын. Ақын оқырманын бірде ащы шындықпен қамшыласа, енді бірде сазды жырымен тербейді. Енесі тепкен құлынның еті ауырмайды. Сондықтан ақынның естісі өз заманын тәрбиелейді, өсіреді, қанаттандырады. Эгосы жеңген ақындар қалың жұрт «менің ішімде не бар екенін білсін, мен шермендемін» десе, енді бір ақындар «мені елімнің болашағы толғандырады, кім болмақпыз, жырым ел айнасы болсын, халық түзелсін, рухтансын, шабысын үдетсін» деп қолына қалам алады. Зерттеу тақырыбының өзектілігі, ғылыми тұрғыдан талданып, сарапталуы, ғылыми жаңалығы, мақсат-міндеттері бүгінгі уақыт талабынан туындаған. Бұған тақырыптың теориялық

негіздеріне жасалған шолу, өзіндік айқын түйінді ой-пікірлер, талдаулар дәлел болады. Зерттеу нысанасына алынған Саят Әбенov шығармашылығы әдебиеттану ғылымында тұңғыш рет арнайы зерттеліп отырғанын да айтқанымыз жөн. Ақынның лирикалық өлеңдеріндегі ұлттық-эстетикалық ерекшеліктер мен оның поэзиядағы көрінісі ашылды;

Пайдаланған деректер тізімі

- 1 Абай. Энциклопедия. – Алматы : «Атамұра», 1995. – 656 б.
- 2 **Әбенov, С.** Менің анкетам. Өлеңдер. [Электронды ресурс]. – https://vk.com/sayat_abenov
- 3 **Мақатаев, М.** Менің анкетам. Өлеңдер. [Электронды ресурс]. – <https://bilim-all.kz/olen/965>
- 4 **Жұмабаев, М.** Қазақ тілі. Өлеңдер. [Электронды ресурс]. – <https://bilim-all.kz/olen/1322>
- 5 **Әбенov, С.** Мен қарсымын! [Электронды ресурс]. – https://www.zharar.com/10673-sayat_men.html
- 6 **Әбенov, С.** Өлеңдер жинағы. [Электронды ресурс]. – <https://www.zharar.com/xfsearch/саят+әбенov+өлеңдері/>
- 7 https://tengrinews.kz/kazakhstan_news/nekenn-40-payuizyi-ajyirasumen-ayaktaladyi-elmzdeg-otbasyi-413859
- 8 **Әбенov, С.** Торғайлық ақын. Жүрегінен бір орын бер. [Электронды ресурс] – <https://www.instagram.com/tv/CErSqaYjxrE/>
- 9 **Әбенov, С.** Мені күт. [Электронды ресурс]. – https://www.youtube.com/watch?v=__eUKrIkDE
- 10 **Абыыр, А.** Қазіргі қазақ поэзиясындағы әлеуметтік символика. [Электронды ресурс] – <http://aqparat.kz/newsread/>

References

- 1 Abai. Ensiklopedia. – Almaty : «Atamura». [The Encyclopedia]. – Almaty : «Atamura» 1995. – 656 p.
- 2 **Ábenov, S.** Meniń anketam. Óleńder. [My profile. Poems]. [Electronic resource]. – https://vk.com/sayat_abenov
- 3 **Maqataev, M.** Meniń anketam. Óleńder. [My profile. Poems]. [Electronic resource]. – <https://bilim-all.kz/olen/965>
- 4 **Jumabaev M.** Qazaq tili. Óleńder. [Kazakh language. Poems]. [Electronic resource]. – <https://bilim-all.kz/olen/1322>
- 5 **Ábenov, S.** Men qarsymyn!! [I am against it!!] [Electronic resource]. – https://www.zharar.com/10673-sayat_men.html

6 **Ábenov, S.** Óleńder jınaǵy. [Collection of poems]. [Electronic resource]. – <https://www.zharar.com/xfsearch/saiat+ábenov+óleńderi/>

7 https://tengrinews.kz/kazakhstan_news/nekenn-40-payuizyzi-ajyirasumen-ayaktaladyi-elmzdeg-otbasyi-413859/ [Electronic resource].

8 **Ábenov, S.** Torgaılyq aqyn. Júregińnen bir oryn ber. [The poet from the city of Torgau. Give a place in your heart.]. [Electronic resource]. – <https://www.instagram.com/tv/CErSqaYjxrE/>

9 **Ábenov, S.** Meni kút. [Wait for me]. [Electronic resource]. – https://www.youtube.com/watch?v=__eUKr1kDE

10 **Abıyr A.** Qazirgi qazaq poeziasyndaǵy áleymettik simvolika. [Social symbolism in modern Kazakh poetry]. [Electronic resource]. – <http://aqparat.kz/newsread/>

Материал 28.08.20 баспаға түсті.

Н. Б. Ағалиева¹, Б. Ш. Қуралханова², Б. М. Кадырова³

Тематико-идеологические особенности творчества С. Абенова

^{1,2}Павлодарский педагогический университет,
Республика Казахстан, г. Павлодар.

³Торайгыров университет,
Республика Казахстан, г. Павлодар.

Материал поступил в редакцию 18.09.20.

В данной статье широко рассматривается творчество молодого представителя современной казахской поэзии «Торгайского поэта» Саята Абенова. Несмотря на то, что творчество данного поэта в литературных кругах недостаточно рассмотрено, оно находит свой отклик среди читателей посредством социальных сетей. В статье имеет место быть, пояснения тематико-идеологических особенностей стихов о современном обществе. Было доказано то, что творчество Саята Абенова гармонирует с молодежью, служит напутствием для подрастающего поколения. Поэзия Саята Абенова берет начало с творчества таких основоположников, как Бухар жырау, Абай и Шакарим. На их примере поэт затрагивает острые социально-политические проблемы нашего времени. Исходя из этого, стихи поэта были разделены по жанрам, каждому из жанров было приведено несколько примеров, примеры были подробно разобраны. Литературный разбор был произведен исходя из содержания и стилистики стихов. Распределение по жанрам выявило разнообразность творчества поэта. В результате разбора

прояснилось, что поэтическая позиция Саята Абенова полностью отражает позицию народа.

Ключевые слова: современная казахская поэзия, течение времени, дыхание молодежи, тематико-идейная специфика, поэтическая позиция.

N. B. Agaliyeva¹, B. Sh. Kuralkhanova², B. M. Kadyrova³

Thematic and ideological features of the works of S.Abenov

^{1,2}Pavlodar State Pedagogical University,
Republic of Kazakhstan, Pavlodar.

³Toraighyrov University,
Republic of Kazakhstan, Pavlodar.

Material received on 18.09.20

This article widely discusses the work of the young representative of the modern Kazakh poetry «Torgay poet» Sayat Abenov. Despite the fact that the work of this poet is not sufficiently considered, in literary circles it finds its response among readers through social networks. The article has a place to be, an explanation of thematic and ideological features of poems about modern society. It was proved that the work of Sayat Abenov, in harmony with the youth, serves as a parting word for the younger generation. The poetry of Sayat Abenov originates from the work of such founders as Bukhar Zhyrau, Abay and Shakarim. On their example, the poet touches on the acute socio-political problems of our time. Proceeding from this, the poet's poems were divided into genres, several examples were given to each of the genres, examples were analyzed in detail. Literary analysis was carried out on the basis of the content and style of poetry. Distribution by genre revealed the diversity of the poet's work. As a result of the analysis, it became clear that the poetic position of Sayat Abenov fully reflects the position of the people.

Keywords: modern Kazakh poetry, the passage of time, the breath of youth, thematic and ideological specificity, poetic position.

Теруге 30.09.2020 ж. жіберілді. Басуға 14.10.2020 ж. қол қойылды.

Электронды баспа

2,23 Мб RAM

Шартты баспа табағы 28,8. Таралымы 300 дана. Бағасы келісім бойынша.

Компьютерде беттеген: А. Елемесқызы

Корректор: А. Р. Омарова

Тапсырыс № 3710

Сдано в набор 30.09.2020 г. Подписано в печать 14.10.2020 г.

Электронное издание

2,23 Мб RAM

Усл. печ. л. 28,8. Тираж 300 экз. Цена договорная.

Компьютерная верстка: А. Елемесқызы

Корректор: А. Р. Омарова

Заказ № 3710

«Toraighyrov University» баспасынан басылып шығарылған

Торайғыров университет

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

«Toraighyrov University» баспасы

Торайғыров университет

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

67-36-69

e-mail: kereku@tou.edu.kz

www.vestnik.tou.edu.kz